

A FEKETE LYUKRÓL

Anya, menjünk a strandra.
Hagyjál békén.

Ekkor öt és fél éves vagyok, és még jobbára Andrisként, a hétéves korában váratlanul meghalt bátyám helyett élem az életemet. Ezerkilencszáznolcvannolc nyarán, néhány sötét és gonoszul gyorsan növekvő folttal az agyában András ment, novemberben, a hűvös, nyálkás esők idején János, vagyis én, jöttem. Unalmas lehetett a szüleimnek, hogy mindent a lelegejétől újra végig kellett játszaniuk velem.

Beszart a gyerek, érzem, tiszta bűz. Hajnali négy óra van, már megint ordít. Ne kend a darás tésztát a füledbe. Azt mondta: abba. Nem, azt mondta: amma. Kisfiam, ne mássz be a szekrénybe. Ha nem eszed meg a főzeléket, nem fog sütni a napocska. Igen, az ott egy zsiráf. Nyisd ki a szád, mondd szépen: á. A hétfejű sárkánynak hét sapkát kell húznia télen. Nem, kisfiam, a Téalpó nem a Jézuska apukája. Miért nem tudtál vigyázni erre a kurva nadrágra? Tiszta fűfoltos lett a térde. Hagyd abba a bömbölést, ez csak olyan lesz, mint a szúnyogcsípés. Mosolyogj apukára, nézz a kamerába! Harmincnolc hat, már megy lejjebb. A Marika néni azt mondta, ma délelőtt sarokba kellett állítania, mert a Katikát fejbe dobtad a fakockával. Szedd össze a játékaidat, irány az ágy, lefekvés.

De ebéd előtt megígérted, hogy kimegyünk fürdeni.

Az még ebéd előtt volt. Most más dolgom van, különben se hoztuk el az úszógumidat.

Apám előtt mindig Jancsi vagyok. Anyám előtt Jánoska. A nagypapa előtt Andriska, a nagymama előtt Andris, akarom mondani, Jancsika. Anyám, amikor Jánost mond, arra gondol, hogy talán nem lenne jogom a halott bátyám játékaival játszani és az ő ruháit hordani. Anyámnak az Andris: Édeskisfiam vagy Drágaegyetlenem, és a váradi temető magyalbokrai között lakik egy hatvanszor egyötvenes kőlap alatt.

De megígérted, na.
János, hagyjál!

Apám szerint pont beleférek az Andris ruháiba, és ötéves koromig alig kell engem fényképezni, mert szakasztott olyan vagyok, mint amikor még meg se születtem, és tényleg az Andris voltam. Azért úszni meg kell tanítania másodszorra is. Ki érti?

Csak egy kicsit megyek be. A lépcső mellé. Ott még csak derékig ér.
Nem értettél meg?!

A nagypapa számára mindegy vagyok, amíg akad itthon cigaretta, bütökölni való rádió, és ha már meghozta a postás a napilapot is. Egy szem unoka, Andris, Jancsi, miért ne lehetne akár kettő? Két természet egy testben, homousios, Isten kegyelmével, áldás békaségg.

De anya, megígérted. Légyszi', légyszi'.
Nem ígértem meg.

A nagymama szenilis, ebéd után elkéri a tányéromat. Andris, akarom mondani, Jancsika, add csak ide. Beteszi a mosogatóba, rányitja a vizet, de úgy felejtí, kimegy a spájzba a süteményekért, valamit matat, majd egy üveg eltett paradicsommal tér vissza, hogy mindjárt abból fog levest főzni ebédre. Andriská, miért folyatod a vizet? Hogyhogy már ebédeltünk? A halála előtt már nemcsak azt felejtí el, hogy meghalt az egyik unokája, de többször előfordul, hogy rám néz, és megkérdezi: ki ez? Ilyenkor azt hiszi, valamelyik kávási szomszéd gyereke vagyok az ötvenes évekből. Egyszer-kétszer voltam Zoltánka is, az anyám bátyja, aki csecsemőkorában megkékül a nitrátos kútvíztől.

De igen, megígérted, az ebéd előtt mondtad, még a nagymama is halotta.
Nem ígértem semmit.

Többé-kevésbé apámnak voltam és vagyok az: aki. Meg persze az iskolában, ahol egész egyszerűen betiltották az Andrisomat, és egy akkora fekete pontot helyeztek kilátásba, mint egy ház, amennyiben továbbra is én válaszolok, ha ők a Kötő Andrást szólítják.

Pedig akkora fekete pont nem is létezik. Kiműveltem magam. Eleve nem létezik ház méretű pont, sőt, még Andris méretű se, mert a pont lényege éppen az, hogy roppantul kicsi. A pont az a valami, ami: alig van. És ami fekete és akkora, mint egy közepes növésű, szőke hajú, szürke szemű hétéves kislány, a foltozott térdű piros melegítőnadrágjában, hátán a narancssárga macskaszemes iskolatáskájával, délután kettő órakor, az nem pont, hanem folt. Makula. A franc egye meg, kislányom, hogy nem tudsz rá rendesen vigyázni. Ez még a mosógépben se jön ki.

De, de, de, de, de, megígérted, megígérted. Hogyha megesszük a dinnyét, akkor kimegyünk fürdeni.

Nem igaz, hazudsz!

A ház méretű makulám, melyet még az előmosásos hatvanfokos program se hoz ki, csak akkor nem látszik, ha lekapcsolom a villanyt. Sötétben minden folt fekete folt. Csak az a helyzet, hogy elég nehéz lekapcsolt villanással élni. Másrészt elég egy flakon hipó. Lehet, hogy továbbra is folt lesz a folt helyén, csak már nem fekete, hanem fehér. Vagy sárgás, attól függően, meddig áztatjuk. De a lényeg, hogy lehet áztatni, legfeljebb a végén szétfoszlik az a kurva mackónadrág.

Te hazudsz!

Hogy merészelsz ilyet mondani?

Az én ház nagyságú fekete pontom, amit első osztályban beígért nekem a tanító néni, valójában nem is folt, nem is makula, hanem egy lyuk. Egy fekete lyuk, mely tényleg képes elnyelni egy hétévest a házával és a családjával együtt. Egy fekete lyukban könnyedén eltűnik a múlt, a jelen és a jövő is, még az apám villanó vakuinak fénye se szökhet ki belőle, sőt, az apám se. De egy fekete lyukban se lehet élni. Csak ezt nehéz elmondani bárki másnak. A gravitáció a szavakat se engedi. Egyáltalán. A gondolatokat se.

Öt és fél éves voltam, amikor először megtapasztaltam a fekete lyuk pusztító vonzását. Akkor még nem volt ház nagyságú, csak mint egy közepes lámpabúra. A nagyszüleim sóteleki faházában nyaraltunk a Balatonparton. Anyám szabadságot vett ki, apám jött-ment, a nyár folyamán főleg esküvőket fényképezett. A nagypapa még lelkészkedett ekkor, a világoskék

Trabantjával csörtetve járta a gyülekezeteit. A nagymama süttött-főzött, és ebéd után felszeletelte nekünk a dinnyét.

A fekete lyuk egy szombati napon, délután kettő körül nyílt meg a ház pókhálós teraszán, alig egy méterre a fejünk felett. Az erős szélhez tudnám hasonlítani, egy orkánhoz, tornádóhoz, csak ez teljesen néma. Nem is látszott, nem volt se színe, se alakja. Először csak a pókhálók remegtek meg a sarkokban. Úgy tűnt, a dolog ennyiben marad. Fekete lyuk, itt van, de lám, nem is olyan vészes. Akár maradhat is. Majd aztán hirtelen kirántotta anyám kezéből a *Nők Lapját*, felkapta az asztalról a tányérokat, dinnyehéjakat, anyám napszemüvegét, a kék csíkos viaszosvászon terítőt, aztán az asztalt is, a székeket is, anyámat is. Egy fekete lyuk nem tréfál. Nekem kitepte a hajamat, kihúzta helyéről a szemeimet, a csontjaimról egy szíjpantással lecuppantotta a húst, kihúzkodta a körmeimet, kitekerte a beleimet, a mohó fekete lyuk kiszaggatta az inakat, ereket, kiszívta a vért, a nyálát, az agyamat és a gerincvelőmet, mint egy szomjas vadállat, kiitta a Balatont, elropogtatta a part menti nádat, a strandolókat, házakat, egész Sóteleket templommal, postával és a Napfény üdülővel együtt. Elszívta a madarakat, a felhőket, a Napot, a repülőgépeket, néma csöndben, láthatatlanul, észrevétlenül, de villámgyorsan, ahogyan csak egy igazán förtelmes fekete lyuk képes:

De anya, tényleg megígérted, hogy kimegyünk fürdeni.

Még ilyet! Ha nem tetszik, menj egyedül.

Egyedül félek. Gyere, anya, na!

Nem megmondtam, hogy hagyd?! Milyen engedetlen vagy! Nézzenek oda! Meg se érdeveled, hogy én legyek az anyukád.

De anyuci, kérlek! Anyucika, anyucika!

Szó se lehet róla, most már csak azért se! Ha nem tetszik, menj, és keress magadnak egy másik anyukát, akinek más dolga sincs, mint strandra járogatni veled.

A fekete lyuk így végzett gyors és precíz munkát. Megnyílt a fejem felett, amikor öt és fél voltam, és azóta is ott kavargok. Persze, hosszú évekig fogalmam se volt róla, hogy ez egy fekete lyuk lenne. Sokáig úgy hittem, egyszerűen csak rossz vagyok. Egy rossz gyerek, egy romlott lelkű féreg. Fekete pont, akkora, mint egy ház. Makula. Nem vigyáztál rá, összekented, szégyelld magad.

Azon a sóteleki szombat délutánon ahelyett, hogy elmennék magamnak új anyukát keresni, inkább vörösre sírom a szemem. A nagymama, miután elmosogat, kézen fog és elvisz a Márton cukrászdába fagyizni, mert szegény Andris, akarom mondani, Jancsika. Három gombócot kérek, pedig még kicsi vagyok hozzá, le is folyik az egész, mire hazaérünk, de a nagymama nem szól rám, pedig még a szándalom és a zoknim is puncsos lett. Csak annyit sóhajt, amikor benyit a zöld kiskapun, hogy: szegény kislányom. Én tiszta maszat vagyok, megyek, megmosakszom a kerti csapnál. A terasz üres. A szegény kislányom közben meggondolta magát, és míg mi elmentünk a Mártonba fagyizni, ő mégiscsak lement a strandra csobbanni egyet.